

2C-2 Edelhert *Cervus elaphus*

C2.1 Verspreiding, aantalontwikkeling en leefwijze

Edelherten komen in Nederland alleen op de Veluwe en in het gebied de Oostvaardersplassen in de vrije wildbaan voor. Sinds 1997 verkennen de provincies Noord-Brabant, Limburg en het Ministerie van LNV op basis van huidig beleid de mogelijkheden voor herintroductie van het edelhert in beide provincies. Vooronderzoek heeft geleid tot het plan een praktijkproef uit te voeren om edelherten uit te zetten in de provinciegrensoverschrijdende regio rond het Weerterbos (gemeente Nederweert).

Het Weerterbos heeft een totale oppervlakte van ongeveer 900 ha. In het najaar van 2005 is hier gestart met de inrichting van een tijdelijk leefgebied voor het edelhert. Ca. 150 ha, bestaand uit bos en grasland, van het Weerterbos is omrasterd. Sinds november 2005 zijn binnen de rasters 15 edelherten aanwezig. Het is de bedoeling dat de dieren binnen enkele jaren hun vrijheid verkrijgen.

Edelherten zijn overwegend in de schemering actief. Ze leven in roedels van hinds en kalveren (tot 2 jaar oud) en in groepen van vrijwel uitsluitend mannelijke dieren. Zeer oude herten leven vaak solitair.

Edelherten hebben een groot aanpassingsvermogen. Het voedsel varieert naar biotoop en seizoen. Ze eten het hele jaar door gras, maar ook bosvruchten, heide en andere dwergstruiken, boombast, loof van bomen en struiken en eikels

C2.2 Wettelijke status, provinciaal beleid

Wettelijke status

Beschermde inheemse diersoort.

Provinciaal beleid

Voorafgaand aan eventuele herintroductie verlenen GS een aanwijzing of ontheffing op basis van een door GS goedgekeurd faunabeheerplan van de Faunabeheereenheid, ten behoeve van populatiebeheer binnen het herintroductiegebied en in het belang van de openbare veiligheid (verkeersveiligheid) en ter voorkoming van onnodig lijden van zieke en kreuple dieren. Aanvullend: ter voorkoming van schade aan gewassen en bossen buiten het herintroductiegebied. Buiten het herintroductiegebied blijft een nuloptie gelden (Provincie Noord-Brabant, 2005).

C2.3 Schade aan belangen

C2.3.1 Mogelijke schade aan belangen

Openbare veiligheid

Edelherten kunnen de openbare veiligheid in gevaar brengen bij het oversteken van wegen. Aanrijdingen met auto's leiden veelal tot materiële schade en in een enkel geval tot persoonlijk letsel.

Gewassen

Bekend is dat edelherten schade in de agrarische sector kunnen aanrichten aan diverse teelten (tabel C2.1). Vraatschade soms in combinatie met schade door lopen, liggen en/of rollen.

Tabel C2.1.1 Bekende gewassenschade door edelhert (Oord, 2002).

Teelt	Schade	Periode
Granen	vraatschade	gehele teeltperiode
Aardappelen	vraatschade / krabschade	voorjaar / gehele teeltperiode
Suikerbieten / voederbieten	vraatschade	gehele teeltperiode
Maïs	vraatschade	zomer en herfst
Grasland	vraatschade	gehele teeltperiode
Bosbouw en boomteelt	vraatschade, shiltschade, veegschade	winter en voorjaar

Onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren

Het voorkomen en bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren is mede gelet op de intrinsieke waarde van het individuele dier aangewezen als erkend belang.

C2.3.2 Geregistreerde schade aan belangen in het verleden

Aangezien edelherten niet voorkomen in de vrije wildbaan in Noord-Brabant, is schade in de afgelopen vijf jaar niet aan de orde geweest.

C2.3.3 Schade aan belangen in de toekomst

Indien edelherten worden geherintroduceerd in de vrije wildbaan in het Weerterbos, kan de openbare veiligheid in het geding komen en kan schade worden veroorzaakt aan gewassen (diverse teelten).

C2.4 Preventieve en schadebeperkende maatregelen

C2.4.1 Mogelijke maatregelen

Buiten een nader te begrenzen leefgebied voor edelherten, geldt volgens het provinciale beleid een nul-optie ter voorkoming en bestrijding van schade. De nul-stand kan op basis van ontheffing met behulp van geweer worden bewerkstelligd.

Openbare veiligheid

Aanvullend kunnen ter voorkoming van aanrijdingen met edelherten de volgende maatregelen genomen worden:

- Het plaatsen van rasters langs wegen, bij voorkeur gecombineerd met ontsnipperende maatregelen.
- Het plaatsen van wildspiegels / reflectoren.
- Het plaatsen van een elektronisch wildsignaleringssysteem.
- Verbreding van 'open berm'.
- Nachtelijke snelheidsbeperkingen.
- Het aanbrengen van een geurgordijn (Duftzaun).

Gewassen

Grondgebruikers kunnen schade aan gewassen voorkomen en of beperken met diverse afscherpende, werende, akoestische en visuele middelen (Handboek Faunaschade; zie ook § 1.5.1).

Kwantitatieve gegevens over de effectiviteit van verjagende middelen om schade te voorkomen en beperken zijn niet bekend. Over het algemeen wordt ervaren dat op den duur de effectiviteit afneemt, omdat gewenning optreedt. In het algemeen geldt dat hoe afwisselender en onvoorspelbaarder hoe hoger de effectiviteit (Oord, 2002). Verwacht wordt dat de effectiviteit van verjaging eveneens zal afhangen van de beschikbaarheid van alternatieve foerageergebieden van een gelijkwaardige kwaliteit.

C2.4.2 Maatregelen in het verleden

Edelherten komen niet voor in de vrije wildbaan in Noord-Brabant. Schadebeperkende maatregelen in de afgelopen vijf jaar zijn dan ook niet aan de orde geweest.

C2.5 Conclusies ten aanzien van populatie, schade en beheer

Samenvatting:

- Momenteel komt het edelhert niet voor in de vrije wildbaan in Noord-Brabant. Er zijn plannen het dier te herintroduceren in het Weerterbos.
- Bekend is dat edelherten schade kunnen veroorzaken aan de openbare veiligheid en aan gewassen. Tevens kan er bij edelherten sprake zijn van onnodig lijden.
- Aangezien edelherten niet in de vrije wildbaan voorkomen in Noord-Brabant is schade tot nog toe niet aan de orde geweest.

Conclusie:

- Indien edelherten in de toekomst in de vrije wildbaan worden geherintroduceerd, kan schade aan bovengenoemde belangen aan de orde zijn.
- Op basis van het provinciale beleid dient gestreefd te worden naar een nulstand in Noord-Brabant buiten het begrensde leefgebied (op basis van ontheffing).
- Zolang edelherten binnen rasters gehouden worden, worden zij beschouwd als gehouden dieren en dient de eigenaar zorg te dragen voor het beheer.
- Wanneer de dieren in een open aaneengesloten leefgebied van tenminste 5000 ha worden uitgezet dient duidelijk te zijn welk beheer wordt nagestreefd.
- Zolang er een nulstand in Noord-Brabant aanwezig is dienen alle toegestane en benodigde maatregelen te kunnen worden genomen.

Advies:

- Onderzoek: Op het ogenblik wordt gewerkt aan de mogelijkheid om in het zuidoosten van Noord-Brabant een leefgebied te creëren voor edelherten. Voordat hier sprake van kan zijn dienen eerst alle belangen te zijn onderbouwd en veiliggesteld.

C2.6 Literatuur

Oord, J.G., 2002. Handboek Faunaschade. Faunafonds, Dordrecht.

Provincie Noord-Brabant, 2005. Beleidsnota Uitvoering Flora- en faunawet 2006 - 2010. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.